

## Maria Morevna

Apusul se lăsa peste ziua de iarnă și doi bărbați străbăteau curtea interioară a unui palat care fusese cuprins de flăcări. Curtea era un pustiu lipsit de zăpadă în care băltea apa, iar pământul fusese răscolit; bărbații se scufundau până la glezne în noroi. Dar vorbeau entuziasmați, cu capetele apropiate, și nu părea că-i deranjează umezeala. În spatele lor se afla un palat cu mobilă distrusă și înnegrită de fum; geamurile zăceau făcute țăndări pe trepte. În fața lor se întindea o ruină carbonizată care fusese un grajd.

— Celubei a dispărut în zăpăceala luptei, a spus primul bărbat cu amărăciune. Noi eram ocupați să ne salvăm pielea.

O dungă de cenușă îi păta obrazul, iar în barbă avea sânge încheșat. Adâncituri de oboseală, asemenea unor amprente albastre, îi desfigurau pielea de sub ochii cenușii. Era tânăr și avea pieptul masiv și acea energie nebunească a unui om care s-a impulsionat să depășească epuizarea și care se află într-o stare permanentă și nefirească de trezie. Toți ochii din curte îl urmăreau. Era Marele Cneaz al Moscovei.

— Pielea și ceva în plus, a spus celălalt bărbat – un călugăr –, cu o urmă de umor negru.

În ciuda evenimentelor, orașul era, în cea mai mare parte, neatins și încă al lor. Cu o seară înainte, Marele Cneaz a fost la un pas de a fi detronat și ucis, deși puțini oameni știau asta. O pată neagră murdărea inima orașului, de parcă mâna Domnului căzuse pe pământ în timpul nopții, picurând foc din unghii.

— N-a fost suficient, a spus Marele Cneaz. Poate că ne-am salvat pe noi înșine, dar n-am aflat cine a fost trădătorul.

Pe tot parcursul acelei zile pline de amărăciune, Marele Cneaz a găsit cuvinte de încurajare pentru fiecare om care îi ieșea în întâmpinare, a dat ordine pe un ton calm bărbaților care strângeau caii rămași în viață și se luptau cu bârnelor arse ale grajdului. Dar călugărul, care îl cunoștea bine, putea să vadă epuizarea și furia gata să răbufnească.

— Voi pleca și eu mâine împreună cu oamenii de care nu e nevoie aici, a spus cneazul. Îi vom găsi pe tătari și-i vom ucide.

— Să pleci acum din Moscova, Dmitrii Ivanovici? a întrebat călugărul, cu o ușoară neliniște în glas.

O zi și-o noapte fără somn l-au făcut pe Dmitrii să fie și mai agitat.

— Ai de gând să mă contrazici, Frate Aleksandr? a întrebat el, pe un ton care i-a făcut pe însoțitorii lui să tresară.

— Orașul nu se poate lipsi de prezența ta, a spus călugărul. Avem morți de bocit; am pierdut hambare, animale și depozite. Copiii nu se pot hrăni cu răzbunare, Dmitrii Ivanovici.

Călugărul era la fel de obosit ca și Marele Cneaz; nu reușea să-și ascundă urma de furie din voce. Brațul său stâng

era înfășurat în bandaj pentru că o săgeată îi străpunsese mușchiul sub umăr, apoi i-a fost trasă afară.

— Tătarii m-au atacat în propriul meu palat, după ce i-am primit cu bună-credință, a răspuns Dmitrii, fără să se obosească să-și ascundă furia din glas. Au conspirat cu un uzurpator, mi-au incendiat orașul. Vrei să rămână toate astea nerăzbunate, frate?

De fapt, tătarii nu incendiaseră orașul, dar Fratele Aleksandr n-a spus asta. Să fie acea greșeală uitată; nu putea fi reparată acum.

Marele Cneaz a adăugat pe un ton rece.

— Oare sora ta n-a dat naștere în acest haos unui copil mort? Un bebeluș de viță regală mort, un întreg oraș acoperit de cenușă – oamenii se vor răzvrăti dacă nu se va face dreptate.

— Oricât de mult sânge va fi vărsat, nu-i va readuce la viață copilul surorii mele, a spus Sașa, pe un ton mai tăios decât ar fi vrut.

Avea clar în minte bocetul fără lacrimi al surorii lui, mai dureros decât orice plânset.

Dmitrii avea mâna pe mânerul sabiei.

— Ai de gând să-mi ții o predică acum, părinte?

Sașa a simțit în vocea cneazului distanța dintre ei, ca o rană închisă, dar nevindecată.

— Nu voi face asta, a spus Sașa.

Dmitrii a lăsat cu greutate din mână mânerul împodobit cu șerpi al sabiei.

— Cum ai de gând să-i găsești pe tătarii lui Celubei? a întrebat Sașa, încercând să apeleze la rațiunea cneazului. Am mai plecat după ei o dată și am călătorit timp de două săptămâni fără să le dăm de urmă, deși asta se întâmpla în perioada cea mai grea a iernii, când zăpada păstra urme adânci.

— Dar i-am găsit într-un final, a spus Dmitrii, mijindu-și ochii. Ce face sora ta mai mică, a supraviețuit nopții?

— Da, a spus Sașa pe un ton extenuat. Are arsuri pe față și o coastă ruptă, mi-a spus Olga. Dar e în viață.

Acum Dmitrii arăta tulburat. În spatele lui, unul dintre bărbații care curățau curtea de dărâmături a scăpat capătul unei grinzi, înjurând.

— Dacă nu era ea, nu te-aș fi găsit la timp, a spus Sașa către profilul înverșunat al vărului său. Sângele ei ți-a salvat tronul.

— Sângele multor bărbați mi-a salvat tronul, s-a răstit Dmitrii fără să-și întoarcă privirea. E o mincinoasă și a făcut și din tine un mincinos, tu care ești cel mai cinstit om.

Sașa n-a spus nimic.

— Întreab-o, a spus Dmitrii întorcându-se. Întreab-o cum a reușit să-i găsească pe tătari. Nu se poate să fie doar datorită unor ochi ageri; am o mulțime de oameni cu ochi ageri. Întreab-o cum a reușit, iar eu o voi răsplăti. Nu cred că ar lua-o de nevastă vreun bărbat din Moscova, dar e posibil ca vreun boier din provincie să se lase convins. Sau suficient aur ar mitui o mănăstire s-o primească.

Dmitrii vorbea din ce în ce mai repede, cu o expresie stânjenită pe față, iar cuvintele i se revărsau ca un torent.

— Sau va putea fi trimisă acasă în siguranță – sau să rămână în terem cu sora ei. O să am grijă să aibă suficient aur cât să se simtă confortabil. Întreab-o cum a reușit, iar eu voi face ca totul să fie bine pentru ea.

Sașa a rămas privind în gol, cu mintea plină de cuvinte pe care nu le putea rosti.

„Ieri ți-a salvat viața, a ucis un magician rău, a dat foc Moscovei și apoi i-a salvat pe toți într-o singură noapte. Chiar crezi că va fi de acord să dispară, acceptând o

zestre – acceptând orice preț? Oare o cunoști vreun pic pe sora mea?”

Bineînțeles că Dmitrii nu o cunoștea. Îl cunoștea doar pe Vasili Petrovici, băiatul drept care se dăduse ea.

*Sunt unul și același.*

În spatele cuvintelor lui aspre, sigur Dmitrii își dădea seama de asta; stânjeneala lui îl dădea de gol.

Un strigăt al bărbaților de lângă grajd l-au scutit pe Sașa de un răspuns. Dmitrii s-a întors ușurat.

— Aici, a spus el, îndreptându-se cu pași mari într-acolo.

Sașa l-a urmat, cu o expresie de îndârjire pe față.

Mai mulți oameni s-au adunat în locul în care se îmbinau două grinzi arse.

— Dați-vă la o parte! Dumnezeu, sunteți oi venite la pășunat primăvara? Ce e asta?

Mulțimea s-a îndepărtat speriată de vocea lui tăioasă.

— Ei bine? a spus Dmitrii.

Unul dintre bărbați a găsit curajul de a vorbi.

— Acolo, Mare Cneaz, a spus el.

A arătat cu degetul spre o spărtură între doi stâlpi căzuți, iar cineva a adus o torță. O scânteiere a venit de jos, unde un obiect strălucitor a reflectat lumina torței. Marele Cneaz și vărul lui au privit uimiți și plini de îndoială.

— Aur? a spus Dmitrii. Aici?

— Sigur nu, a spus Sașa. S-ar fi topit.

Trei bărbați înlăturau deja grinzile care ținutau obiectul la pământ. Un al patrulea bărbat l-a luat și i l-a întins Marelui Cneaz.

Era, într-adevăr, aur: aur fin și deloc topit. Fusese forjat în zale grele și drugi rigizi, uniți într-un mod ciudat. Metalul avea o peliculă uleioasă; răspândea o lumină albă și stacojie pe fețele oamenilor din jur și îl făcea pe Sașa să se simtă nelalocul lui.

Dmitrii l-a întors pe toate părțile, apoi a zis „Aha“ și l-a apucat altfel, ținându-l de căpăstru, în timp ce hățurile îi veneau peste încheietura mâinii. Obiectul era un ham pentru cai.

— Am mai văzut asta, a zis Dmitrii, cu o lucire în priviri.

Aurul era foarte bine-venit pentru un cneaz a cărui vistierie fusese împrăștiată de bandiți și de incendiu.

— Hamul ăsta era ieri pe iapa lui Kasian Lutovici, a spus Sașa, amintindu-și cu durere de ziua precedentă.

S-a uitat cu dezgust la hamul cu țepi.

— N-aș fi învinovățit iapa dacă l-ar fi aruncat din șa.

— Ei bine, obiectul ăsta e pradă de război, a spus Dmitrii. Ar fi fost bine dacă iapa aia frumoasă n-ar fi dispărut – să-i ia naiba pe tătarii ăștia, hoți de cai. O masă caldă și vin pentru toți cei de-aici; bravo.

Bărbații au chiuat cu voci răgușite. Dmitrii i-a dat hamul intendentului său.

— Curăță-l, a spus Marele Cneaz. Arată-i-l soției mele. Ar putea s-o binedispună. Apoi ai grijă să-l încui undeva.

— Nu e ciudat, a întrebat Sașa pe un ton obosit, după ce intendentul s-a îndepărtat ținând obiectul de aur, că acest ham a fost în grajd în timpul incendiului și cu toate astea n-are nicio zgârietură?

— Nu, a spus Dmitrii, încruntându-se la vărul său. Nu e ciudat. E miraculos, la fel ca celălalt miracol: furtuna de zăpadă care ne-a salvat. Îi vei spune oricui va întreba exact așa. Dumnezeu a avut grijă de acest obiect de aur pentru că ne cunoștea nevoia.

Între întâmplările stranii de natură divină și cele de natură malefică era o graniță fină, iar Dmitrii știa asta.

— Aurul e aur. Acum, frate... a spus Dmitrii și a tăcut dintr-odată.

Sașa rămăsese nemișcat, cu capul ridicat.

— Ce e zgomotul ăsta?

Un murmur derutant se ridica din orașul de dincolo de porți; un urlet și o trosnitură, ca apa care se lovește de un mal stâncos. Dmitrii s-a încruntat.

— Sunetul seamănă cu...

Strigătul paznicului de la poartă i-a curmat vorba.

La mică depărtare de cetate, înserarea s-a lăsat mai devreme, iar umbrele cădeau reci și grele pe un alt palat, mai mic și mai liniștit. Focul nu-l atinsese, doar câteva scânteii aduse de vânt.

Întreaga Moscovă era tulburată de zvonuri, suspine, blesteme, certuri și întrebări, iar aici domnea o ordine fragilă. Felinarele erau aprinse, iar servitorii adunau tot ce se putea da spre folosul celor săraci. Caii moțăiau în grajdurile lor, iar fuioare drepte de fum se ridicau din coșurile brutăriei și ale bucătăriei, ale încăperii unde se făcea berea și ale palatului.

Toată această ordine era opera unei singure persoane, o femeie. Ea stătea în camera ei de lucru, cu spatele drept, îmbrăcată impecabil, incredibil de palidă. Riduri de epuizare îi încadrau gura, deși încă nu împlinise treizeci de ani. Cearcănele întunecate de sub ochi erau la fel de pronunțate ca ale lui Dmitrii. Cu o seară înainte, a intrat în băile teremului și a născut cel de-al treilea copil al ei, mort. În același timp, primul ei născut a fost răpit și aproape că a pierit în evenimentele îngrozitoare din acea noapte.

Dar, în ciuda tuturor acestor lucruri, Olga Vladimirova refuza să se odihnească. Erau prea multe de făcut. Oamenii veneau pe rând la ea, lângă cuptorul din camera de lucru: intendentul și bucătarul, dulgherul, brutarul și spălătoreasa. Fiecare pleca de acolo cu câte o îndatorire și câteva cuvinte de mulțumire.

După ce toți oamenii au plecat, Olga s-a aplecat pe scaun, îmbrățișându-și burta, unde fusese copilul ei nenăscut. Pe celelalte femei le-a lăsat să plece cu câteva ore înainte; ele se aflau acum la un etaj superior în terem și dormeau ca să uite de șocul din noaptea trecută. Dar o persoană nu voia să plece.

— Trebuie să mergi la culcare, Olia. Gospodăria se poate descurca și fără tine până dimineată.

Cea care vorbise era o fată, care stătea nemișcată și atentă pe o bancă de lângă cuptor. Atât ea, cât și mândra prințesă de Serpuhov aveau părul lung și negru, prins în cozi de grosimea încheieturii de la mână, și trăsături asemănătoare ale feței. Dar prințesa era delicată, în timp ce fata era înaltă și avea degetele lungi, iar ochii ei mari erau captivanți pe fața necizelată.

— Chiar ar trebui, a spus o altă femeie, intrând cu spatele în încăpere, aducând pâine și ciorbă de varză.

Era Postul Paștelui, așa că nu puteau să mănânce carne grasă. Această femeie arăta la fel de obosită ca și celelalte două. Coada ei împletită era blondă, cu câteva fire albe, iar ochii ei erau mari, luminoși și inteligenți.

— Casa e în siguranță în noaptea asta. Mâncați amândouă, a spus ea, punând ciorba cu polonicul. Și apoi duceți-vă la culcare.

— Casa e în siguranță, a spus Olga încet, din cauza epuizării. Dar ce se întâmplă cu orașul? Crezi că Dmitrii Ivanovici sau amărâta lui soție trimit servitori cu pâine să-i hrănească pe copiii care au rămas orfani noaptea trecută?

Fata care stătea pe banca de lângă cuptor a pălit și și-a înfipt dinții în buza de jos.

— Sunt sigură că Dmitrii Ivanovici își face planuri bine puse la punct de a se răzbuna pe tătari, a spus ea, iar cei săraci vor trebui să aștepte. Dar asta nu înseamnă...

Un țipăt de deasupra a întrerupt-o, apoi s-au auzit pași care se grăbeau. Toate cele trei femei și-au aruncat privirile spre ușă, având pe chip aceeași expresie.

*Ce mai e acum?*

Dădaca a dat buzna în cameră, tremurând. Două slujnice o urmau gâfâind.

— Mașa, a spus dădaca, trăgând aer în piept. Mașa... a dispărut.

Olga a sărit imediat în picioare. Mașa – Maria – era singura ei fiică, cea care fusese răpită din patul ei cu o seară înainte.

— Cheamă bărbații, s-a răstit Olga.

Dar fata cea tânără și-a aplecat capul, de parcă asculta.

— Nu, a spus ea.

Toate capetele din cameră s-au întors spre ea. Slujnicele și dădaca s-au uitat una la cealaltă cu priviri întunecate.

— S-a dus afară, a continuat fata.

— Atunci... a început Olga, dar cealaltă a întrerupt-o.

— Știu unde este. Mă duc după ea.

Olga s-a uitat lung la fata cea tânără, iar aceasta i-a susținut privirea.

Cu o zi înainte, Olga ar fi spus că nu l-ar fi lăsat în grija surorii ei nebune pe niciunul dintre copiii ei.

— Unde? a întrebat Olga.

— În grajd.

— Foarte bine, a spus ea. Dar, Vasea, adu-o înapoi pe Mașa înainte ca felinarele să fie aprinse. Iar dacă nu e acolo, să-mi dai imediat de veste.

Fata a dat aprobator din cap, cu o privire tristă, și s-a ridicat. Doar atunci s-a putut observa că stătea aplecată într-o parte. Avea o coastă ruptă.

Vasilisa Petrovna a găsit-o pe Maria acolo unde se aștepta, dormind încolăcită în paiele din boxa unui armăsar

murg. Ușa boxei era deschisă, deși armăsarul nu era legat. Vasea a intrat, dar nu a trezit copilul. În schimb, și-a reze-mat capul de șoldul calului uriaș, apăsându-și obrazul de părul lui mătăsos.

Armăsarul a înconjurat-o cu capul și a început să dea neîncetat cu nasul de buzunarele fetei. Ea a zâmbit, pri-mul zâmbet adevărat din acea zi lungă, a scos o coajă de pâine din mânecă și i-a dat-o.

— Olga nu vrea să se odihnească, a spus ea. Ne face pe toți să ne simțim rușinați.

*Nici tu nu te-ai odihnit*, a răspuns calul, suflându-i aer cald în față.

Vasea, tresărind, l-a împins; respirația lui fierbinte îi provoca durere pe arsurile de pe cap și de pe obraz.

— Nu merit să mă odihnesc, a spus ea. Eu am provo-cat incendiul; trebuie să-mi răscumpăr păcatele cum pot.

*Nu*, a spus Solovei, dând din picior. *Jar Ptița a provocat incendiul, deși ar fi trebuit să mă ascuți înainte s-o elibe-rezi. Era furioasă din cauză că a fost închisă.*

— De unde a apărut? a întrebat Vasea. Cum a reușit tocmai *Kasian* să-i pună ham unei asemenea creaturi?

Solovei a devenit agitat. Și-a mișcat urechile înainte și-napoi în timp ce se lovea cu coada.

*Nu știu cum. Mi-amintesc că cineva striga, iar altcine-va plângea. Mi-amintesc aripi și sânge în apă albastră*, a spus el, dând iar din picior și scuturându-și coama. *Nimic altceva.*

Arăta atât de nefericit, încât Vasea l-a scărpinat pe greabăn.

— Nu mai are importanță, a spus ea. *Kasian* a murit, iar calul lui a dispărut. Spiritul casei – domovoiul – a spus că Mașa e aici, a continuat ea, schimbând subiectul.

*Bineînțeles că e aici*, a răspuns calul, cu aer de superioritate. *Chiar dacă nu știe deocamdată cum să vorbească cu mine, știe că voi lovi pe oricine ar încerca s-o rănească.*

Nu era o amenințare deșartă venită de la un cal înalt de un metru șaptezeci.

— Nu mă mir c-a venit la tine, a spus Vasea.

L-a scărpinat iar pe greabăn, iar urechile calului s-au lăsat pe spate de plăcere.

— Când eram mică, întotdeauna veneam la grajduri la primul semn de primejdie. Dar aici nu e Lesnaia Zemlea. Olia s-a speriat când și-au dat seama c-a dispărut. Trebuie s-o duc înapoi.

Fetița culcată în paie a început să se miște și să plângă încetișor. Vasea s-a lăsat ușor în genunchi, încercând să nu se lovească unde o durea, exact când Maria s-a trezit brusc. Capul copilului a izbit-o pe Vasea în coaste și de-abia s-a abținut să țipe de durere; i s-a împăienjenit vederea.

— Taci, Maria, a spus Vasea, când și-a recăpătat glasul. Gata. Sunt eu. Totul e bine. Ești bine. Ești în siguranță.

Copilul s-a liniștit, țeapăn în brațele fetei. Calul cel mare și-a aplecat capul și i-a mirosit părul. Fetița s-a uitat în sus. Solovei a lins-o ușurel pe nas, iar Maria a chicotit. Apoi și-a ascuns fața în umărul lui Vasea și a început să plângă.

— Vasocika, Vasocika, nu-mi amintesc nimic, a spus ea în șoaptă printre suspine. Mi-amintesc doar că mi-a fost frică...

Și Vasea își aducea aminte că-i era frică. La cuvintele copilului, imagini din seara precedentă i-au străbătut mintea ca niște săgeți în zbor. Un cal de foc, ridicat pe picioarele din spate. Vrajitorul spulberat, căzut la pământ. Maria vrăjită, fără nicio expresie pe față, supusă.

Și vocea regelui iernii: *Așa cum am putut, te-am iubit.*